

II Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu
„Archiwa kultury polskiej XX wieku:
Londyn – Białystok – Turyn”

POLONICA ZAGRANICZNE

STAN WIEDZY I PERSPEKTYWY BADAWCZE

PROGRAM

Archiwum Państwowe w Białymstoku
Białystok, 7–8 października 2021 roku

Archiwum Państwowe w Białymstoku

KATEDRA FILOLOGICZNYCH BADAŃ INTERDYSCYPLINARNYCH
WYDZIAŁ FILOLOGICZNY UNIWERSYTETU W BIAŁYMSTOKU
DEPARTAMENT JĘZYKÓW I LITERATUR OBCYCH
UNIWERSYTETU W TURYNIE
ARCHIWUM PAŃSTWOWE W BIAŁYMSTOKU
BIBLIOTEKA POLSKA POSK W LONDYNIE

mają zaszczyt zaprosić na
II Międzynarodową Konferencję z cyklu
„Archiwa kultury polskiej XX wieku: Londyn – Białystok – Turyn”

Temat Konferencji:

POLONICA ZAGRANICZNE STAN WIEDZY I PERSPEKTYWY BADAWCZE

PROGRAM

F Wydział
Filologiczny
UNIWERSYTET W BIAŁYMSTOKU

KATEDRA
FILOLOGICZNYCH
BADAŃ
INTERDYSCYPLINARNYCH

UNIVERSITÀ
DEGLI STUDI
DI TORINO

Dipartimento di
LINGUE
LETTERATURE STRANIERE
CULTURE MODERNE

ARCHIWA
PAŃSTWOWE

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W BIAŁYMSTOKU

Archiwum Państwowe w Białymstoku

Białystok, 7–8 października 2021 roku

Projekt finansowany w ramach programu Ministra Edukacji i Nauki pod nazwą „Regionalna Inicjatywa Doskonałości” na lata 2019-2022 nr projektu 009/RID/2018/19 kwota finansowania 8 791 222,00 zł

Ministerstwo Edukacji i Nauki

The project is financed from the grant received from the Polish Ministry of Education and Science under the Regional Initiative of Excellence programme for the years 2019-2022, project number 009/RID/2018/19, the amount of funding 8 791 222,00 zloty.

ORGANIZATORZY:

Katedra Filologicznych Badań Interdyscyplinarnych, Wydział Filologiczny
Uniwersytetu w Białymstoku
Pl. NZS-u 1, 15-420 Białystok, p. 145
mail: jannicka@wp.pl; tel. +48 668 215 232

Archiwum Państwowe w Białymstoku
15-257 Białystok, ul. Mickiewicza 101, tel. +48 85 743 56 03,
fax +48 85 743 56 55, e-mail: sekretariat_ap@bialystok.ap.gov.pl,
www: <http://bialystok.ap.gov.pl>

Biblioteka Polska POSK w Londynie
238-246 King Street, Hammersmith, London W6 ORF
tel: +44 0 20 8741 0474

Università degli Studi di Torino – Dipartimento di Lingue e Letterature
straniere e Culture moderne
Via Giuseppe Verdi, 10, 10124 Torino TO, Włochy
tel. +39 011 670 2005

ZAGADNIENIA BADAWCZE KONFERENCJI:

- Geografia poloników zagranicznych: biblioteki, muzea, archiwa zagraniczne, archiwa prywatne
- Zapomniane, zapoznane, nieznanne: perspektywy nowych odkryć poloników w ośrodkach zagranicznych
- Polonica w Europie Zachodniej a polonica w Europie Wschodniej – stan wiedzy/ stan dostępności
- Amerykańskie i światowe zasoby poloników
- Między krajem a emigracją: rola poloników w transferze kulturowym między kulturą polską a kulturą światową
- Metodologia badań nad polonikami/ problemy/wyzwania

KOMITET NAUKOWY KONFERENCJI:

- Prof. Krystyna Róża Jaworska – Uniwersytet w Turynie
- Dr Dobrosława Platt – Biblioteka Polska POSK w Londynie
- Prof. Jarosław Ławski – Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku
- Ks. dr Tadeusz Kasabuła – Dyrektor Archiwum i Muzeum Archidiecezjalnego w Białymstoku, Uniwersytet w Białymstoku
- Dr Nina Taylor-Terlecka – Oxford, Wielka Brytania
- Pani Jolanta Gadek – Białystok

KOMITET ORGANIZACYJNY:

- Prof. dr hab. Violetta Wejs-Milewska, Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku – *Przewodnicząca*
- Dr hab. Anna Janicka, prof. UwB, Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku – *Przewodnicząca*
- Dr Marek Kietliński – Dyr. Archiwum Państwowego w Białymstoku
- Dr hab. Barbara Czarnecka, Wydział Filologiczny Uniwersytetu w Białymstoku
- Mgr Anna Artysiewicz – Wydział Filologiczny UwB – *Sekretarz Konferencji*

Bazylika archikatedralna Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny
w Białymstoku

INFORMACJE ORGANIZACYJNE:

7–8 PAŹDZIERNIKA 2021

TELEFONY ALARMOWE

– Dr hab. Anna Janicka, prof. UwB – +48 668 215 232

MIEJSCE OBRAD

– Archiwum Państwowe Białymstoku
ul. Mickiewicza 101, 15-257 Białystok

DELEGACJE

– Będą stemplowane na miejscu obrad 7 października

CZAS WYSTĄPIEŃ

– Prosimy, by czas wystąpień nie przekraczał 20 minut!

Kontakty mailowe:

v.wejs.milewska@gmail.com – prof. Violetta Wejs-Milewska
jannicka@wp.pl – dr hab. Anna Janicka, prof. UwB

Miejsce obrad **7–8 października 2021**: Archiwum Państwowe w Białymstoku

7 PAŹDZIERNIKA 2021

Godz. 10.00 – Powitanie Gości:

Prof. Violetta Wejs-Milewska (UwB)

Dr hab. Anna Janicka, prof. UwB

Dr Marek Kietliński (Dyrektor AP w Białymstoku)

OBRADY PLENARNE – CZĘŚĆ I

Prowadzenie: dr hab. **Anna Janicka**, prof. UwB

1. Dr **Anna Buchmann** (Szwajcaria), *Wielość pamięci w archiwum Muzeum Polskiego w Rapperswilu* (10.20–10.40)
2. Dr **Sylwia Szarejko** (Muzeum Pamięci Sybiru), *Przez świat do Polski – zbiory Muzeum Pamięci Sybiru* (10.40–11.00)
3. Prof. **Krystyna Jaworska** (Uniwersytet w Turynie), *Polonica włoskie – wybrane zagadnienia* (11.00–11.20)
4. **Eugenia Maresch** (Londyn), *Studium Polski Podziemnej – rekonesans* (11.20–11.40)
5. Prof. **Maria Zadencka** (Uniwersytet w Sztokholmie), *Archiwum w Bibliotece Uniwersyteckiej w Uppsali: Józef Trypućko – rekonesans* (11.40–12.00)
6. Prof. **Iwona Hofman** (UMCS), *Archiwalia z kręgu „Kultury” w zbiorach Pracowni Badań nad Instytutem Literackim w Paryżu* (12.00–12.20)

Godz. 12.20–13.00 – Dyskusja

Godz. 13.00–13.30 – Przerwa

OBRADY PLENARNE – CZĘŚĆ II

Prowadzenie: prof. dr hab. **Maria Zadencka** (Uniwersytet w Sztokholmie)

1. Ks. dr **Tadeusz Kasabuła** (Archiwum Archidiecezjalne w Białymstoku), *Archiwum Archidiecezjalne w Białymstoku. Powstanie i ewolucja zasobu* (13.30–13.50)
2. **Tadeusz Leśniak** (Lund), *Archiwum Polskiego Instytutu Źródłowego oraz działalność Zygmunta Łakocińskiego w Lund (1934–1972)* (13.50–14.10)
3. Dr hab. **Barbara Czarnecka** (UwB), *Niedyskursywne świadectwa kobiecego doświadczenia drugiej wojny światowej* (14.10–14.30)
4. Dr **Marek Kietliński** (Dyrektor AP w Białymstoku), *Archiwum Państwowe w Białymstoku – misja i zasoby* (14.30–14.50)

Godz. 14.50–15.20 – Dyskusja

Godz. 15.20–16.00 – Przerwa

OBRADY PLENARNE – CZEŚĆ III

Prowadzenie: Dyrektor AP dr **Marek Kietliński**

1. Dr **Nina Taylor-Terlecka** (Oxford), *Archiwum Tymona Terleckiego* (16.00–16.20)
2. Mgr **Ewelina Andrzejewska** (UwB), *Praktykowanie w Archiwum Radia Wolna Europa* (16.20–16.40)
3. Dr hab. **Anna Janicka**, prof. UwB, *Tamara Karren – archiwalne tropy, drogi i bezdroża* (16.40–17.10)
4. Mgr **Agata Stecewicz** (UwB), *O wadze niepublikowanej epistolografii emigracyjnej na przykładzie wyimków z listów Tymona Terleckiego i Mieczysława Grydzewskiego* (17.10–17.30)
5. Prof. **Violetta Wejs-Milewska** (UwB), *Ku źródłu. O wadze archiwaliów we współczesnej praktyce humanistycznej* (17.30–17.50)

Godz. 17.50–18.30 – Dyskusja. Podsumowanie

ZAMKNIĘCIE KONFERENCJI

8 PAŹDZIERNIKA 2021

- 10.00–12.00 „Praktykowanie archiwum” (prof. **Maria Zadencka**, prof. **Violetta Wejs-Milewska**, dr hab. **Anna Janicka**, prof. UwB, dr **Marek Kietliński**, dr hab. **Barbara Czarnecka**, prof. **Iwona Hofman**) – PANEL DYSKUSYJNY
- 12.00–13.30 Prezentacja specyfiki zasobów Archiwum Państwowego w Białymstoku

Archiwum Państwowe w Białymstoku

Z historii Instytucji

Mimo że w 2018 roku Archiwum Państwowe w Białymstoku świętowało 65-lecie swojego istnienia, początki instytucji są znacznie odleglejsze, niż wskazywałby na to rzeczony jubileusz. Bowiem już 17 lutego 1920 roku Tadeusz Łopuszański, ówczesny Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, powołał do życia w stolicy, powstałego pół roku wcześniej województwa białostockiego, Archiwum Państwowe. Jednakże dekrety i zarządzenia szły jednym torem, życie zaś zupełnie innym. Z przyczyn organizacyjnych przez rok nie udało się instytucji rozpocząć działalności, co gorsza, z powodu braków lokalowych w samym Białymstoku podjęto decyzję o ustanowieniu tymczasowej siedziby Archiwum w Grodnie, właśnie przyłączonym do województwa. Decyzja ta była brzemienna w skutki o tyle, że siedziba tymczasowa stała się ostatecznie docelową, gdyż w obliczu wspomnianych trudności, z czasem w ogóle zrezygnowano z prób uruchomienia w Białymstoku Archiwum, a jego kompetencje terytorialne przejęła właśnie instytucja grodzieńska (co wydaje się w pewnym sensie zasadne, bowiem większość ówczesnego zasobu Archiwum stanowiły akta urzędów byłej guberni grodzieńskiej) (...)

Od końca 2018 roku Archiwum Państwowe w Białymstoku przechowuje 1643 zespoły archiwalne, złożone z 333 471 j.a., co stanowi łącznie niewiele ponad 3 kilometry bieżące akt (3 048,92 m.b.). Oczywiście Archiwum w rozumieniu jego białostockiej centrali, natomiast w ujęciu całej instytucji, a więc z jej Oddziałem w Łomży, jest to 2427 zespołów, zawierających 478 620 j.a., co stanowi 4 239,01 m.b. akt. Zasób Archiwum tworzą głównie akta administracji państwowej i samorządowej (szczebla – w zależności od okresu historycznego – departamentalnego, gubernialnego, wojewódzkiego, powiatowego, gminnego, jak i akta pojedynczych miast), dokumentacja wymiaru sprawiedliwości (sądów i prokuratur, notariatów, komorników i więziennictwa), akta stanu cywilnego (tak rzymskokatolickie, prawosławne, unickie, jak i ewangelickie, okręgów bożniczych czy gmin muzułmańskich – jako jedyne archiwum w kraju posiadamy tak zróżnicowane pod względem wyznaniowym materiały metrykalne), archiwalia instytucji gospodarczych i finansowych, stowarzyszeń i partii, instytucji oświatowo-kulturalnych, a także niewielka reprezentacja akt rodzinno-majątkowych. Nasze najstarsze materiały sięgają pierwszej połowy XVII w., są to, niestety nieliczne, przykłady ksiąg prowadzonych w lokalnych sądach szlacheckich – ziemskich i grodzkich, których najodleglejsze wpisy pochodzą z 1640 roku.

INFORMACJE DLA REFERENTÓW

Informacja o publikacji:

Teksty wygłoszone na Konferencji zostaną opublikowane w monografii naukowej z recenzowanej i punktowanej, wydanej w renomowanym wydawnictwie z listy MEiN – w roku 2022.

Prosimy o nadsyłanie tekstów w nieprzekraczalnym terminie do 1 stycznia 2022 roku na adres: jannicka@wp.pl

Wymagania wobec tekstów:

- Teksty od 10 do 30 stron maszynopisu, przypisy dolne.
- Prosimy o (mile widziane) ilustracje dobrej jakości.
- Do tekstu dołączamy w kolejności następującej:
  - Bibliografię: od 10 do 30 pozycji.
  - Streszczenie (polskie, angielskie lub rosyjskie) z przetłumaczonym tytułem i przetłumaczoną afiliacją autora.
  - Słowa-klucze (w zależności od tekstu referatu: polskie, angielskie, rosyjskie).
  - Notę o autorze: strony (imię nazwisko, stopień, tytuł, miejsce pracy, zainteresowania, główne publikacje, projekty, hobby, miejsce zamieszkania).
- Prosimy o podanie na pierwszej stronie pod afiliacją numeru ORCID pracownika.

Archiwum Państwowe w Białymstoku

Gmach Wydziału Filologicznego Uniwersytetu w Białymstoku, Plac NZS-u 1

II Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu
„Archiwa kultury polskiej XX wieku: Londyn – Białystok – Turyn”
Polonica zagraniczne. Stan wiedzy i perspektywy badawcze
Program Konferencji

Copyright by Uniwersytet w Białymstoku, Białystok 2021

ISBN: 978-83-7657-410-3

Tekst: Anna Janicka, Violetta Wejs-Milewska

Opracowanie: Anna Janicka, Violetta Wejs-Milewska

Koncepcja graficzna: Mariusz Śliwowski

Białystok 2021

Druk: Wydawnictwo PRYMAT, Mariusz Śliwowski, Białystok